

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till en lag om ändring av lagen om ett positivt kreditupplysningsregister

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till en lag om ändring av lagen om ett positivt kreditupplysningsregister (RP 91/2023 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Virpi Koivu, justitieministeriet
- överinspektör Niina Nieminen, Dataombudsmannens byrå
- gruppchef Ville Koskinen, Statistikcentralen
- operativ ansvarig Virpi Korhonen, Skatteförvaltningen
- verkställande direktör Juha A. Pantzar, Garantistiftelsen sr
- chefsjurist Antti Laitila, Finanssiala ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- Finansinspektionen
- Finlands Bank
- Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- Finlands näringsliv rf
- professor Panu Kalmi.

Inget yttrande av

- Intrum Oy
- Suomen Asiakastieto Oy
- Centralhandelskammaren
- Konsumentförbundet rf.

Betänkande EkUB 1/2024 rd

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om ett positivt kreditupplysningsregister ändras. Syftet med propositionen är att göra de ändringar som behövs för utlämnande av kreditupplysningar ur registret till Statistikcentralen för forskar- och materialtjänsten. I lagen föreslås dessutom vissa brådskande tekniska lagändringar med syfte att säkerställa förutsättningarna för ett smidigt ibruktage av det positiva kreditupplysningsregistret våren 2024.

Lagen avses träda i kraft den 1 april 2024.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund och mål

Lagen om ett positivt kreditupplysningsregister antogs av riksdagen den 27 juni 2022 (RSv 93/2022 rd — RP 22/2022 rd) och trädde i kraft den 1 augusti 2022. Lagen träder emellertid i kraft stegvis på så sätt att hela registret är i drift från och med den 1 april 2026.

Det positiva kreditupplysningsregistret är ett myndighetsregister som innehåller uppgifter om fysiska personers krediter och inkomster. Syftet med registret är att säkerställa tillgången till tillförlitliga uppgifter om kreditsökandens ekonomiska situation när kreditsökandens kreditvärdighet bedöms vid kreditgivning. Syftet är också att förebygga överskuldsättning genom att fysiska personer kan få samlad aktuell information om sina krediter från en enda plats. Med registret eftersträvas dessutom att säkerställa en tillräckligt bred och heltäckande kunskapsbas för de myndigheter som behöver information för att kunna sköta sina uppgifter i anslutning till finansmarknadens stabilitet, tillsynen över och uppföljningen av kreditmarknaden samt till stöd för sitt beslutsfattande. Skatteförvaltningens Inkomstregisterenhet är personuppgiftsansvarig.

Regeringen lämnade den 30 november 2023 riksdagen en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om ett positivt kreditupplysningsregister. Syftet med propositionen är att göra de ändringar som behövs för utlämnande av kreditupplysningar ur registret till Statistikcentralen för forskar- och materialtjänsten. I lagen föreslås också nödvändiga tekniska ändringar för att säkerställa att registret kan tas i drift smidigt i fråga om uppgifterna om konsumentkrediter den 1 april 2024.

Ekonomiutskottet anser att de föreslagna ändringarna är motiverade och fäster vikt särskilt vid följande frågor:

Bedömning av de viktigaste förslagen

Utlämnande av kreditupplysningar till Statistikcentralen för forskar- och materialtjänsten

Enligt gällande lag kan uppgifter lämnas ut ur det positiva kreditupplysningsregistret till Statistikcentralen endast för statistikföring. I propositionen föreslås det att 24 § i lagen om ett positivt kreditupplysningsregister ändras så att uppgifter trots sekretessbestämmelserna får lämnas ut ur

Betänkande EkUB 1/2024 rd

registret till Statistikcentralen också för dess forskar- och materialtjänst. På så sätt kan uppgifterna i registret utnyttjas bättre för vetenskaplig forskning och för statistiska utredningar som beskriver samhällsförhållanden. Redan i samband med beredningen av den gällande lagen ansågs det vara ändamålsenligt att uppgifter lämnas ut från registret till Statistikcentralen för forskning. Utlämnandet av uppgifter för det ändamålet krävde dock ändringar också i 5 § i statistiklagen, där det föreskrivs närmare om förutsättningarna för behandling av uppgifter. Därför beslutades det då att ärendet av tidsskäl skulle överlämnas till riksdagen genom en separat proposition.

Enligt förslaget är en förutsättning för utlämnande av uppgifter att de uppgifter som lämnas ut till Statistikcentralen för forskar- och materialtjänsten är nödvändiga för att det färdiga material som produceras i tjänsten ska kunna bildas. Inkomstregisterenhetens rätt att lämna ut uppgifter till Statistikcentralen binds i förslaget till att uppgifterna är nödvändiga, eftersom det inte är möjligt att exakt och uttömmande specificera vilka uppgifter som lämnas ut. På så sätt säkerställs det att förslaget överensstämmer med grundlagsutskottets utlåtandep Praxis. Även om kreditupplysningar i princip inte har ansetts vara känsliga uppgifter, kan behandlingen av dem dock vara förenad med särskilda risker (GrUU 28/2022 rd och GrUU 8/2022 rd). Det föreslås också att det till 24 § 2 mom. fogas en hänvisning till statistiklagen för att säkerställa att identifieringsuppgifter om fysiska personer lämnas ut ur det positiva kreditupplysningsregistret endast när kraven i 5 § i statistiklagen är uppfyllda.

För forskar- och materialtjänsterna ska uppgifter lämnas ut till Statistikcentralen via ett tekniskt gränssnitt. Uppgifterna kan från fall till fall också innehålla direkta identifieringsuppgifter, om det är nödvändigt att samköra uppgifterna med annat material exempelvis när färdigmaterial bildas. Statistikcentralen lämnar för sin del ut uppgifter till forskare via ett informationssäkert distansanvändningssystem efter det att den har säkerställt att utskrifterna inte innehåller uppgifter som gör det möjligt att identifiera enskilda personer.

Ekonomiutskottet välkomnar förslaget att lämna ut uppgifter ur det positiva kreditupplysningsregistret till Statistikcentralen för forskar- och materialtjänster på det sätt och med de motiveringar som framgår av propositionen. Utskottet hänvisar till sakkunnigyttrandena och konstaterar att utlämnandet av registeruppgifter för forskning och samkörningen av olika registeruppgifter bättre än för närvarande gör det möjligt att analysera verksamhetsmekanismer i anslutning till skuldsättningsutvecklingen samt att få en övergripande uppfattning om hushållens skuldsituation. På basis av detta material kan uppgifterna utnyttjas betydligt bättre också i det samhälleliga beslutsfattandet. Dessutom kan datamaterialet vara av betydelse i arbetet med att stärka medborgarnas ekonomiska kompetens.

Övriga ändringsförslag i propositionen

Propositionen innehåller också förslag till ändringar av teknisk natur som gäller konsumentkrediter. Ändringsförslagen gäller de uppgifter som ska föras in i det positiva kreditupplysningsregistret, de uppgifter som lämnas ut till kreditgivaren och bevaringstiden för uppgifterna. Enligt propositionen är ändringarna nödvändiga för att säkerställa att det positiva kreditupplysningsregistret för konsumentkrediternas del kan börja användas smidigt enligt den planerade tidsplanen.

Betänkande EkUB 1/2024 rd

Uppgifter om fysiska personer. Enligt 4 § i lagen om ett positivt kreditupplysningsregister ska till registret anmälas uppgifter om sådana personer som då de beviljas kredit är bosatta i Finland och har finsk personbeteckning. Det föreslås att begränsningen som gäller tidpunkten för beviljande av kredit stryks ur paragrafen. Därmed ska uppgifterna i fortsättningen föras in i registret också i fråga om personer som får en finsk personbeteckning först efter det att krediten beviljats. Likaså ska det i registret föras in uppgifter om personer som har en finsk personbeteckning och som först är stadigvarande bosatta utomlands, men som flyttar till Finland under kreditförhållandet. Ändringen medför att tillämpningsområdet för registret kommer att omfatta ett allt större antal fysiska personer. Men samtidigt fäster ett sakkunnigyttrande vikt vid att förslaget i vissa enskilda situationer kan försvåra en systematisk granskning av krediters hela livscykel, eftersom anmälningsskyldigheten i fortsättningen upphör om personen flyttar från Finland efter det att krediten beviljats. Ekonomiutskottet hänvisar till propositionsmotiven och sakkunnigyttrandena och välkomnar förslaget, eftersom det förbättrar täckningen för det positiva kreditupplysningsregistret i fråga om både stadigvarande bosatta och tillfälligt bosatta i Finland.

Uppgifter om amorteringsfria perioder som lämnas till kreditgivare. Enligt 22 § i den gällande lagen lämnas uppgifter om pågående, framtida och redan avslutade amorteringsfria perioder ut till kreditgivarna, om högst ett år har förflutit från periodens utgång. Enligt förslaget ska de uppgifter som lämnas till kreditgivarna begränsas så att uppgifter om avslutade amorteringsfria perioder inte längre lämnas ut till kreditgivarna för bedömning av kreditvärdigheten. Enligt propositionsmotiven har det vid beredningen av införandet av registret framkommit att kreditgivarna inte har något klart användningsändamål för dessa uppgifter. I ett sakkunnigyttrande konstateras det dock att också uppgifter om avslutade amorteringsfria perioder i vissa situationer kan vara av betydelse för kreditgivaren vid bedömningen av kreditvärdigheten. Ekonomiutskottet anser i likhet med propositionsmotiven och flera sakkunnigyttranden att den föreslagna begränsningen är motiverad och förenlig med principen om minimering av personuppgifter i EU:s dataskyddsförordning.

Bevaringstid för uppgifterna. Bestämmelser om bevaringstiden för uppgifter som registrerats i det positiva kreditupplysningsregistret finns i lagens 32 §. Det föreslås att bestämmelsen preciseras så att tiden för avförande av uppgifter ur registret i fråga om engångskrediter räknas från det att skyldigheten att betala krediten har upphört. Ändringen innebär att bestämmelsen omfattar också situationer där skyldigheten att betala krediten har upphört av någon annan orsak än att krediten har betalats i sin helhet. I fråga om fortlöpande krediter räknas tiden för avförande av uppgifter ur registret från det att kreditavtalet har löpt ut och skyldigheten att betala krediten har upphört. Syftet med ändringen är att säkerställa att tiden för avförande av uppgifter ur registret räknas från det att krediten har betalats också i sådana situationer där det fortfarande finns kredit att betala efter det att kreditavtalet har upphört att gälla. Ekonomiutskottet hänvisar till sakkunnigyttrandena och anser att ändringsförslagen om bevaringstiden för uppgifterna är motiverade.

Sammanfattande synpunkter

Införandet av ett positivt kreditupplysningsregister och uppgifterna i registret ger bättre möjligheter att ingripa i fysiska personers ekonomiska problem och att bryta spiralen av ekonomiska problem i ett tidigare skede än för närvarande. Registret gör det också möjligt att utveckla kreditinstitutens creditsystem så att förlusterna i anslutning till konsumentkrediter hålls mindre än tidigare. Ekonomiutskottet hänvisar till sakkunnigyttrandena och anser det vara ytterst viktigt att in-

Betänkande EkUB 1/2024 rd

förändret av det positiva kreditupplysningsregistret framskrider smidigt och enligt den planerade tidsplanen.

I vissa sakkunnigyttranden har det framförts anmärkningar och förslag till förbättringar till exempel i detaljerna i de föreslagna bestämmelserna om amorteringsfria perioder och bevaringstiden för uppgifter. Ekonomiutskottet anser att syftena med förslagen i sakkunnigyttrandena i och för sig är motiverade med tanke på regleringens tydlighet. Införandet av nya element i registret i ett så här sent skede av beredningen skulle dock kräva noggrann beredning och sannolikt fördröja införandet av registret i fråga om konsumentkrediterna samt öka kostnaderna. Utskottet påpekar att ett positivt kreditupplysningsregister ska vara en balanserad helhet där kraven på dataskydd och grundlagens krav beaktas och systemet tekniskt kan genomföras så att det är så lätt som möjligt att använda registret till skäliga kostnader. Ekonomiutskottet konstaterar att det i ett tidigare betänkande (EkUB 17/2022 rd — RP 22/2022 rd) har fäst kritisk uppmärksamhet vid kostnaderna för systemet.

Utskottet anser det vara viktigt att sträva efter att förbättra egenskaperna och användningsmöjligheterna för det positiva kreditupplysningsregistret också efter det att det tagits i drift. Det är viktigt att bedöma de behov av fortsatt utveckling som framförts i sakkunnigyttrandena när det positiva kreditupplysningsregistret vidareutvecklas. Utskottet hänvisar till denna del till sitt betänkande EkUB 17/2022 rd, där utskottet påskyndar införandet av husbolagslån i registret. Enligt uppgift till utskottet har arbetet med att överföra aktieägarnas låneandelar till registret redan inletts. Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att utvecklingen av det positiva kreditupplysningsregistret fortsätter så att det ur enskilda personers, kreditgivares, myndigheters och forskares synvinkel bildar en så fungerande och kostnadseffektiv helhet som möjligt.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 91/2023 rd utan ändringar.

Betänkande EkUB 1/2024 rd

Helsingfors 29.2.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Sakari Puisto saf
vice ordförande Ville Kaunisto saml
medlem Noora Fagerström saml
medlem Kaisa Garedeu saf
medlem Lotta Hamari sd
medlem Antti Kangas saf
medlem Mai Kivelä vänst
medlem Katri Kulmuni cent
medlem Helena Marttila sd
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Pia Sillanpää saf
medlem Oras Tynkkynen gröna
medlem Sinuhe Wallinheimo saml
medlem Heikki Vestman saml
ersättare Juha Mäenpää saf (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Johanna Rihto-Kekkonen.